

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
Rotel 060105

DOM
2018-06-13
Stockholm

Mål nr
M 1242-17

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Vänersborgs tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2017-01-19 i mål nr M 1176-16, se bilaga A

PARTER

Klagande

Närsens Kraftaktiebolag,

Ombud: M W F

Motpart

Länsstyrelsen i Värmlands län
651 86 Karlstad

SAKEN

Föreläggande att ansöka om lagligförklaring alternativt tillstånd för Stjärnfors kraftverk och damm samt tillstånd att bedriva vattenverksamhet vid kraftstationen och dammen på fastigheten X i Filipstads kommun

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Med ändring av mark- och miljödomstolens dom upphäver Mark- och miljööverdomstolen Länsstyrelsen i Värmlands läns beslut den 26 februari 2016 i ärende nr 535-7668-2015.

Dok.Id 1384423

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 50	08-561 675 59	måndag – fredag 09:00–15:00
		E-post: svea.hovratt@dom.se www.svea.se		

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Närsens Kraftaktiebolag har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen, med ändring av mark- och miljödomstolens dom, ska upphäva länsstyrelsens beslut.

Länsstyrelsen har motsatt sig ändring.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Parterna har till utveckling av sin talan i Mark- och miljööverdomstolen vidhållit vad de anfört i mark- och miljödomstolen.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Det föreläggande som Mark- och miljööverdomstolen har att pröva anger att Närsens kraftaktiebolag dels ska ansöka om lagligförklaring enligt 17 § lagen (1998:811) om införande av miljöbalken eller tillstånd enligt 11 kap. 9 § miljöbalken för bibehållande av kraftstation och damm, dels ansöka om tillstånd enligt sistnämnda paragraf för bedrivande av vattenverksamheten vid kraftstationen och dammen i form av bortledande av vatten från vattenområde, dämning och tappning av vatten.

Av 17 § lagen (1998:811) om införande av miljöbalken, MP, framgår att om en vattenanläggning har tillkommit utan tillstånd enligt vattenlagen (1983:291) eller motsvarande äldre lagstiftning eller om tillståndsfrågan beträffande en sådan anläggning är oklar, får den som äger anläggningen eller avser att utnyttja den för vattenverksamhet begära prövning av anläggningens laglighet hos mark- och miljödomstolen. Av 11 kap. 9 § miljöbalken framgår att för vattenverksamhet krävs det tillstånd enligt miljöbalken.

Från bolagets sida har gjorts gällande att det med stöd av äldre lagstiftning finns tillstånd för bibehållande av kraftstation och damm samt för bedrivande av vattenverksamheten vid kraftstationen och dammen. Ett tillstånd enligt äldre lagstiftning kan fortfarande vara gällande. Det är verksamhetsutövaren som har att visa att så är fallet.

Om bolaget kan visa att det finns ett tillstånd för bibehållande av kraftstation och damm samt för bedrivande av vattenverksamheten saknas grund för föreläggandet. Detta ska då upphävas.

Den fråga som domstolen i detta mål har att ta ställning till är således om bolaget har visat att det finns ett gällande tillstånd.

Bolaget har till stöd för att det finns ett gällande tillstånd åberopat ett utslag av Färnebo häradsrätt från år 1911. Av 5 § MP framgår att tillstånd, godkännanden och lagligförklaringar ska fortsätta att gälla om de har meddelats med stöd av bestämmelser i vissa angivna äldre lagar eller förordningar som upphävts. Tillstånd meddelade enligt 1880 års förordning om jordägares rätt över vattnet å hans grund, VF, vilken är den förordning som det åberopade utslaget har haft som grund, kan vara beslut som enligt 5 § MP har rättsverkan enligt miljöbalken.

Ett avgörandes omfattning och rättskraft får bedömas utifrån de bestämmelser som gällde då avgörandet meddelades (se t.ex. Mark- och miljööverdomstolens dom den 3 februari 2016 i mål nr M 619-15 och den 16 oktober 2013 i mål nr M 632-13). Vid bedömningen av vad utslaget från 1911 omfattar är utgångspunkten stadgandet i 10 § VF. Där föreskrevs:

”Vill någon för vattenverk göra ny eller förändra äldre dam, göre anmälan derom hos domaren med uppgift å vattendraget och den fastighet, å hvars grund byggnaden skall göras, samt socken och härad, hvartill fastigheten hörer. Domaren begäre hos konungens befallningshafvande förordnande för lämplig person att i afseende å företaget bevaka talan, till betryggande af det allmännas rätt, och förfare i öfrigt på sätt i 19 och 20 §§ stadgas angående utsättande af syn på stället, kungörelse om tiden för häradsrättens sammanträde samt tillkallande af sakkunnig man för afvägning eller annan undersökning af vattendrag med dess af- och tillopp, ofvan eller nedan.

Efter det frågan sålunda vunnit nödig utredning med alla tillhörande omständigheter, bestämme rätten, om och under hvilka villkor byggnaden må inrättas, så att annan i sin rätt deraf ej må förnäras, huruvida och till hvad storlek damlucka bör anbringas, vid hvilka tider den skall hållas öppen, och huru vattenmärke till utvisande af lofliga vattenhöjden bör på vattenverksegarens bekostnad inhuggas i berg, jordfast sten eller annat fast föremål, med hvad öfrigt må finnas nödigt föreskrifva.”

Mark- och miljööverdomstolen gör följande bedömning.

Mark- och miljööverdomstolen konstaterar att det i Lesjöfors Aktiebolags anmälan till häradsrätten, daterad den 20 september 1911, angavs att bolaget år 1906 anlagt ett vattenverk för drivande av en elektrisk kraftstation. I den beskrivning som bifogades anmälan redogjordes inte bara för damm, fixpunkt, utskov och skibord utan även för måtten på intagsrännan till turbinen, effektiv fallhöjd och att kraftstationen var belägen på samma plats som den tidigare sågen. Bolaget begärde syn. Häradsrätten beslutade om syn och av den kungörelse som häradsrätten utfärdade framgår att syn skulle hållas med anledning av förändring av vattenverk och därtill hörande vattenbyggnader för bestämmande av under vilka villkor byggnaderna skulle äga framtida bestånd.

Den omständigheten att vattenverket för drivande av kraftstationen tas upp i såväl bolagets anmälan som i kungörelsen talar för att det måste stått klart för häradsrätten att bolagets anmälan avsåg att dels anmäla det nyligen anlagda vattenverket, dels få fastställt under vilka villkor de till vattenverket tillhörande byggnaderna skulle äga framtida bestånd. Det yrkande som ombudet för bolaget framställde under syneförrättningen omfattade emellertid enbart dammbyggnaderna och uppdämningen. Utslaget anger uttryckligen att dammbyggnaderna godkändes och att bolaget gavs rätt att dämna och tappa vatten på visst sätt. Av utredningen i målet framgår att kraftstationen ligger i omedelbar anslutning till de dammbyggnader som omfattas av häradsrättens utslag och den verksamhet som anmälan rörde syftade till att utnyttja vattenkraften på platsen för drift av den elektriska kraftstationen. Mot denna bakgrund får enligt Mark- och miljööverdomstolen häradsrättens utslag utöver dammen även anses omfatta kraftverket och vattenverksamheten vid anläggningarna i form av dämning, tappning och bortledning av vatten.

Länsstyrelsen har gjort gällande att ett tillstånd enligt VF inte har rättsverkan eftersom prövningen var av civilrättslig karaktär och att den inte kan jämföras med dagens tillståndsprövning enligt miljöbalken. Mark- och miljööverdomstolen konstaterar att

det av häradsrättens protokoll framgår att en person som förordnats att bevaka det allmännas rätt närvarade vid syneförrättningen i enlighet med vad som föreskrivs i 10 § VF. Denne ansåg att allmänna intressen inte kränktes av uppdämningen. Vidare närvarade en sakkunnig, även detta i enlighet med 10 § VF, som vid förrättningen anförde att det inte behövdes särskilda föreskrifter om att hålla dammluckorna öppna och att skibordet behövde ändras på det sätt som framgår i utslaget för att undvika översvämning. I utslaget konstateras, även detta i enlighet med 10 § VF, att det inte förekommit anledning att anta att några ägor tillhöriga andra än sökanden skadas av uppdämningen. Enligt Mark- och miljööverdomstolens mening framgår det såväl av lydelsen av 10 § VF som av häradsrättens protokoll i nu aktuellt fall att det inte rört sig om enbart en civilrättslig prövning.

En prövning enligt VF kan inte jämföras med nutida prövning för att få tillstånd till vattenverksamhet enligt miljöbalken, bl.a. gällande utredningsskyldighet och vilka allmänna intressen som bevakas. Ett äldre tillstånds omfattning måste dock bedömas utifrån dess lydelse med beaktande av dess kontext och den lagstiftning som fanns vid den aktuella tidpunkten (jfr Mark- och miljööverdomstolens dom den 3 februari 2016 i mål nr M 619-15).

Sammantaget är Mark- och miljööverdomstolens bedömning att det av bolaget åberopade utslaget från häradsrätten genom en tillämpning av 5 § MP ska betraktas som gällande enligt miljöbalken med en rättsverkan som omfattar bibehållande av kraftstation och damm samt tillstånd för bedrivandet av vattenverksamhet vid kraftstationen och dammen i form av dämning, tappning och bortledning av vatten. Länsstyrelsens föreläggande ska därför upphävas.

Avslutningsvis konstaterar Mark- och miljööverdomstolen att 1911 års utslag inte utgör hinder för tillsynsmyndigheten att åstadkomma villkor för driften av Stjärnfors kraftstation och damm som säkerställer syftet med miljöbalken då det är möjligt att ansöka om omprövning av tillståndet enligt 24 kap. 5 § miljöbalken.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättsrådet Henrik Löv, tekniska rådet Bengt Jonsson samt hovrättsråden Gösta Ihrfelt, referent, och Li Brismo.

Lina Tengvar har föredragit målet.

VÄNERSBORGS TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2017-01-19
meddelad i
Vänerns borg

Mål nr M 1176-16

KLAGANDE

Närsens Kraftaktiebolag,

Ombud: M W

MOTPART

Länsstyrelsen i Värmlands län
651 86 Karlstad

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsen i Värmlands läns beslut den 26 februari 2016 i ärende nr 535-7668-2015, se bilaga 1

SAKEN

Föreläggande att ansöka om lagligförklaring alternativt tillstånd för Stjärnfors kraftverk och damm samt tillstånd att bedriva vattenverksamhet vid kraftstationen och dammen på fastigheten X

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen avslår överklagandet och ändrar länsstyrelsens beslut endast på så sätt att ansökan ska vara inkommen till mark- och miljödomstolen inom 18 månader efter att denna dom vunnit laga kraft.

Dok.Id 346242

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänerns borg	Hamngatan 6	0521-27 02 00 E-post: mmd.vanersborg@dom.se	0521-27 02 30	måndag – fredag 08:00-16:00 -

BAKGRUND

Länsstyrelsen i Värmlands län (länsstyrelsen) förelade den 26 februari 2016 Närsens Kraftaktiebolag att, vid vite om 100 000 kr inom 18 månader från delfående av beslutet, dels ansöka om lagligförklaring eller tillstånd för bibehållande av kraftstationen vid Stjärnfors kraftverk och damm, dels ansöka om tillstånd för bedrivande av vattenverksamheten vid kraftstationen och dammen. Till föreläggandet kopplades ett löpande vite om 50 000 kr för varje period om sex månader som åtgärderna inte utförts. Beslutet gällde omedelbart även om det överklagades.

YRKANDEN M.M.

Närsens Kraftaktiebolag (Närsen) har överklagat länsstyrelsens beslut och yrkat att det ska upphävas. Till stöd för sin talan har bolaget anfört i huvudsak följande.

Närsen har tillstånd till nuvarande verksamhet. Lesjöfors AB ansökte den 20 september 1911 om tillstånd för vattenkraftverket och till ansökan fogades en ”Beskrifning öfver Stjernfors kraftstation samt Dammbyggnaden vid Holmskogselven”. Ansökan kungjordes den 25 september 1911 vari bl.a. angavs att bolaget ansökt om villkor för de i ansökan angivna byggnadernas bestånd. Sammanträde med syn skedde den 17 oktober 1911, varefter domstolen meddelade utslag.

Enligt övergångsbestämmelserna till miljöbalken (MB) gäller äldre tillstånd. Närsen har tillstånd till verksamheten enligt 1911 års utslag från Färnebo häradsrätt. 1911 års utslags rättskraft ska prövas enligt de regler som gällde år 1911, se t.ex. Mark- och miljööverdomstolens (MÖD:s) dom den 3 februari 2016 i mål nr M 619-15. År 1911 gällde 1880 års vattenrättsförordning. I dess 10 § stadgas skyldigheten att ansöka vid ny eller förändrad damm för vattenverk. Den 20 september 1911 anmälde Lesjöfors AB till häradsrätten att bolaget anlagt ett vattenverk för drivande av en elektrisk kraftstation. Av anmälan framgår bl.a. att en kraftstation anlagts och att vattenavledning sker till denna från dammen. Vidare framgår att bolaget begär domstolens syn på stället för att domstolen ska bestämma under vilka villkor

verksamheten ska ske fortsättningsvis. Bolaget även gett in en beskrivning till häradsrätten där man närmare beskrivit utförandet av alla aktuella vattenanläggningar, bl.a. dammar, utskov, höjder på damm och trösklar, dämmningsgräns, intagsrännan, fallhöjd till turbinen och kraftstationens placering. Bland annat angavs intag med en bredd av 3 860 mm samt ett djup av 2 310 mm, intagsränna med en längd av 25 meter, 3 meter bredd och 2,2 meter djup. Fallhöjden angavs till 5 meter. Med anledning av anmälan kungjorde Färnebo häradsrätt Lesjöfors anmälan. I kungörelsen anger domstolen att syn ska ske med anledning av förändring av vattenverk och tillhörande vattenbyggnader och för att fastställa villkor för byggnadernas framtida bestånd. Av 1911 års protokoll framgår att rätten granskat och jämfört beskrivningen med verkligheten.

Av detta framgår tydligt att vattenverksamheten som häradsrätten bedömde var vattenkraftverket, vattenbortledning till vattenkraftverket och att de vattenhushållningsbestämmelser samt utskovs storlekar som domstolen fann lämpliga avsåg kraftverksdrift. Häradsrätten angav vattenhushållningsregler i utslaget.

I 10 § i 1880 års vattenrättsförordning anges att det som ska prövas är anläggningens inverkan på vattenförhållandena. Lagen var då, liksom nu, inriktad på inverkan av de förändrade vattennivåerna och flödena som vattenverksamheten gav upphov till. Enligt legaldefinitionen av vattenverksamhet år 1911 fanns inte någon vattenverksamhet ”turbindrifft” eller ”kraftverksdrifft” och det finns inte heller idag. Det som skulle bedömas år 1911 var under vilka villkor vattenverksamheten kunde ske och därtill knuten dämmningsgräns, sänkningsgräns samt vattenhushållning för att inte förnärma annans rätt. För att tillse att annans rätt inte kränktes skulle domstolen år 1911 bestämma hur stor dammlucka som skulle anbringas samt vilka vattenhushållningsbestämmelser, dvs. när dammluckan ska öppnas samt anbringande av vattenståndsmärken och tillåtna nivåer i förhållande till vattenmärket, som skulle gälla.

Av de till överklagandet bifogade handlingarna framgår att nuvarande vattenanläggningar stämmer överens med de vattenanläggningar som häradsrätten prövade. Eftersom nuvarande anläggningar och verksamhet är prövad, ska länsstyrelsens föreläggande upphävas, då ett föreläggande inte får begränsa en dom som har rättskraft.

MÖD misstog sig på gällande rätt i de av länsstyrelsen åberopade domarna där det anges följande: *”En rätt enligt privilegiebrev utgör en särskild rättighet att förfoga över vatten men kan inte jämföras med tillstånd enligt miljöbalken.”* Denna inställning har helt övergetts av såväl praxis som av vattenverksamhetsutredningen, som kom fram till att tidigare domar och beslut, däribland privilegier, fortsatt gäller.

Vattenverksamhetsutredningen har, efter noggrann genomgång av lagstiftning, praxis och förarbeten m.m. funnit att 2 kap. 41 § i 1918 års vattenlag (1918:523 [ÄVL]) inte avsåg ”civila” rättigheter utan omfattas av 5 § lagen (1998:811) om införande av miljöbalken (MP). Utredningen säger på sidan 195f att när det gäller sådana särskilda rättigheter som avses i 2 kap. 41 § ÄVL, t.ex. privilegiebrev och urminnes hävd, framgår inte helt klart av ordalydelsen i nuvarande lagstiftning vilken rättskraft dessa har. Som redogjorts för ovan följer emellertid av 5 § MP att tillstånd m.m. ska fortsätta att gälla om de har meddelats genom beslut enligt bestämmelser i t.ex. vattenlagen (1983:291 [VL]) och lagen (1983:292) om införande av vattenlagen (1983:291 [VP]). Enligt 19 § andra stycket VP jämfördes de särskilda rättigheterna med tillstånd enligt VL. De ”beslut” som avses i 5 § MP torde således omfatta även särskilda rättigheter. Mot denna bakgrund och med beaktande av vad som i övrigt redovisats ovan finns det därför, enligt utredningen, tillräckligt mycket som talar för att särskilda rättigheter omfattas av 5 § MP och därmed har rättskraft enligt 24 kap. 1 § MB.

Gärde var i sin föredragningspromemoria mycket tydlig vad gällde 2 kap. 41 § ÄVL och anförde att ”strängt taget torde ifrågasättande förbehåll vara obehövligt”. För Gärde var det helt självklart att tidigare rättigheter består.

Till stöd för sin talan har Närsen bl.a. bifogat ansökan från år 1911, den beskrivning som bifogades ansökan, kungörelsen, häradsrättens utslag samt dokumentation över nu genomförd uppmätning.

Länsstyrelsen har i yttrande bestritt bifall till överklagandet samt anfört i huvudsak följande. Den dom som Närsen hänför sig till är inte att betrakta som ett sådant offentligrättsligt tillstånd med rättskraft som medfört hinder för länsstyrelsen att besluta om det överklagade föreläggandet. Genom det av bolaget åberopade utslaget från år 1911 ”godkände” rätten endast två dammar (med vissa förändringar) ”såsom lagligen tillkomna” och föreskrev att sökanden fick dämna vattnet ovan dammarna till viss genom vattenmärke utmärkt nivå. Något ”godkännande” av Stjärnsfors kraftverk ”såsom lagligen tillkommet” har rätten inte meddelat genom det åberopade utslaget och inte heller någon rätt till vattenavledning för turbindrift. Redan av detta förhållande följer att 1911 års utslag inte utgör något tillstånd till Stjärnsfors kraftverk och den vattenverksamhet som bedrivs vid kraftverket som ”meddelats genom beslut” enligt VL eller motsvarande äldre bestämmelser.

I häradsrättens protokoll anges att ”disponenten E anhöll, att de båda ifrågavarande dammarna måtte av rätten godkännas som lagliga, och att sökanden måtte tillerkännas rätt att uppdämma vattnet till det ifrågavarande märket”. En möjlig förklaring till att 1911 års utslag inte omfattar vattenkraftverket och den vattenverksamhet som bedrivs vid detta synes alltså vara att sökanden (av någon anledning) slutligen bestämde sitt yrkande på ett sätt som endast omfattade godkännande av dammbyggnaderna såsom lagligen tillkomna och dämmningsrätten och att rätten därmed inte hade att pröva kraftverket och den vattenverksamhet som bedrivs vid detta.

1880 års förordning om jordegares rätt öfver vattnet å hans grund är, såsom redan förordningens namn ger vid handen, i huvudsak en civilrättslig lagstiftning.

Den prövning som rätten hade att göra vid en anmälan enligt 10 § i 1880 års vattenrättsförordning var också inriktad på civilrättsliga frågor. Av bestämmelserna

i förordningen framgår att det är avvägningar mot olika enskilda intressen som avses och skador och olägenhet för grannar etc.

Av 10 § i förordningen framgår att det allmännas rätt skulle bevakas vid prövning av en anmälan. Det allmännas rätt avsåg här i första hand sådant som tillhör civilrätten, t.ex. statens äganderätt. Frågor om allmän farled och kungsådra skulle möjligen kunna räknas till allmänna intressen, men frågor om allmän farled och kungsådra förefaller inte ha aktualiserats och prövats i 1911 års utslag (jfr 7 och 8 §§ förordningen).

Enligt rättspraxis är ett äldre tillstånds rättskraft begränsat på så sätt att det inte har en vidare rättskraft än vad det hade enligt den lagstiftning som gällde vid tidpunkten för tillståndsprövningen (se MÖD 2003:134).

1911 års utslag synes endast ha avsett civilrättsliga frågor. Utslaget har således endast en rättskraft motsvarande en civilrättslig dom. Såvitt har framkommit innebär utslaget rättskraft alltså inte att det gäller mot var och en, utan endast i förhållande till berörda grannar m.fl. 1911 års utslag har således inte utgjort hinder mot det överklagade föreläggandet.

2 kap. 41 § ÄVL omfattar också endast civila rättigheter och sådana rättigheter omfattas inte av 5 § MP. Även detta talar för att 1911 års utslag inte är att jämföras med ett offentlighetsrättsligt tillstånd enligt MB.

Bolaget har inte visat att det finns något tillstånd för vattenkraftverket eller dammen och den vattenverksamhet som bedrivs vid anläggningarna.

DOMSKÄL

Den fråga som mark- och miljödomstolen inledningsvis har att ta ställning till är om det meddelade utslaget från år 1911 omfattar det befintliga vattenkraftverket och den vattenverksamhet som bedrivs vid kraftverket.

Enligt övergångsbestämmelserna till MB ska tillstånd, godkännanden, lagligförklaringar, undantag, dispenser och medgivanden samt villkor som avser verksamheter fortsätta att gälla om de har meddelats genom beslut enligt vissa bestämmelser i äldre lagar (5 § MP). Om en vattenanläggning har tillkommit utan tillstånd enligt äldre lagstiftning eller om tillståndsfrågan beträffande en sådan anläggning är oklar, får den som äger anläggningen eller avser att utnyttja den för vattenverksamhet begära prövning av anläggningens laglighet (lagligförklaring). Begärs tillstånd att ändra en vattenanläggning som har tillkommit utan tillstånd före miljöbalkens ikraftträdande ska en sådan ansökan göras (17 § MP).

Vid bedömningen av vad utslaget från år 1911 omfattar är utgångspunkten stadgandet i 10 § i 1880 års vattenrättsförordning. Där föreskrevs att ”vill någon för vattenverk göra ny eller förändra äldre dam, göre anmälan derom hos domaren...”. Vidare stadgades att ”efter det frågan sålunda vunnit nödig utredning med alla tillhörande omständigheter, bestämme rätten, om och under hvilka villkor byggnaden må inrättas, så att annan i sin rätt deraf ej må förnäras...”. Förordningen innehöll inte någon särskild rättskraftsregel. Det framgår av förarbetena (Vattenrättsförordningen m.m.; 1882, s. 30 ff) att man under beredningen av lagstiftningsärendet diskuterade regler om obligatorisk prövning med preklusiv verkan även mot andra rättighetsägare än sådana som förde talan i målet. Sådana regler ansågs dock inte böra införas. Ett tillstånds omfattning och rättskraft får alltså bedömas genom tolkning av det åberopade tillståndet.

Vattenrättsförordningen angav inte särskilt att anmälan och förprovning skulle avse med en dammanläggning samhöriga anordningar. Det var dock möjligt att låta prövningen omfatta även sådana anläggningar (jfr NJA 1904 s. 58).

I anmälan som gavs in till häradsrätten år 1911 angavs att Lesjöfors AB under år 1906 hade förändrat den befintliga sågen och, med användande av i huvudsak de vattenbyggnader som hörde till sågen, inklusive den damm som sedan gammalt fanns där, anlagt ett vattenverk för drivande av en elektrisk kraftstation. Bolaget anhöll om häradsyn på stället för att bestämma, under vilka villkor byggnaderna

som hörde till vattenverket skulle ”äga framtida bestånd”. Till anmälan fogades en detaljerad beskrivning av kraftstationen och dammbyggnaden.

Häradsrättens godkände dammbyggnaderna, med en förändring av skibordet så att det sänktes till en lutning av en på tre räknat från den övre sidan, som lagligen tillkomna. Häradsrätten föreskrev att bolaget hade rätt att dämna vattnet ovanför dammarna till den höjd det inhuggna vattenmärket var beläget. Bolaget var skyldigt att när vattenytan steg till märket använda dammarnas hela avbördningsförmåga för att förhindra att vattenytan steg över märket. Av utslaget framgår vidare att Lesjöfors AB hade visat sig vara ägare till marken och att det hade styrkts att tillstånd erhållits från Kungl. Bergskollegie den 13 november 1780 att anlägga en sågkvarn. Det hade inte framkommit anledning att tro att några ägor tillhöriga andra än sökanden skadades av uppdamningen till den av sökanden yrkade höjden och det hade inte inkommit några invändningar mot yrkandet.

Mark- och miljödomstolen konstaterar sammanfattningsvis att även om anmälan omfattade kraftstationen och vattenverksamheten för att driva den omfattar häradsrättens utslag endast dammbyggnaderna och rätt till dämning.

Det åligger verksamhetsutövaren att visa att giltigt tillstånd finns (jfr MÖD 2012:26–28). Mark- och miljödomstolen finner inte visat att 1911 års utslag innefattar tillstånd att anlägga och driva det befintliga vattenkraftverket med de anordningar som förutom dammen krävs för driften. Länsstyrelsen har därför haft fog för sitt beslut att förelägga Närsens Kraftaktiebolag på sätt som gjorts. Överklagandet ska därför avslås.

Mot bakgrund av den handläggningstid som förekommit i målet bör tiden för fullgörande av föreläggandet förlängas på sätt som framgår av domslutet.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (DV427)

Överklagande senast den 9 februari 2017.

Josefin Holmgren

Nils-Göran Nilsson

I domstolens avgörande har deltagit tingsfiskalen Josefin Holmgren, ordförande, och tekniska rådet Nils-Göran Nilsson. Föredragande har varit beredningsjuristen Marina Fagermoen.